

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 glđ., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Našim naročnikom!

Današnji list poslali smo vsim dosedanjim naročnikom. Uljudno prosimo vse, kateri se še niso na novo naročili, naj blagovoljno to kmalo storé, ker je sicer razpošiljanje silno težavno. — Na mnoga vprašanja novih naročnikov, kdaj naj se list plača, povemo tu, da je vselej in povsod predplača v navadi.

Vredništvo.

Novo leto.

Novo leto res začenjamo, a nikakor ne nove dobe, novih časov. Kakor tekó ure za uro, dan za dnevom in teden za tednom; tako so si letne dobe med seboj v zvezi. Pač želeli bi bilo, da bi s starim letom prenehali stari slabi časi. A kaj govorimo! Ne pritožujmo se preveč nad stari letom, morebiti ni bilo tako slabo, morebiti ga bomo osorej čez leto dni še hvalili. Vsaj ne vemo, kaj nas v novem letu čaka. Upajmo pa vse

dobro! Res, da utegnejo priti razne nadloge čez skupno ljudstvo, slabe letine, toča, kužne bolezni pri ljudeh, živini in pri rastlinah (trtna uš); ali v obče je pa za posameznega človeka vendar le resničen star pregovor: Vsak je sam svoje sreče kovač. Po tem pregovoru naj bi se ravnali v novem letu. Tega pregovora se v djanji lotimo! Ne zanašajmo se preveč na tujo pomoč. Ta nam skoro vselej spodleti, in če se nam kdaj nakloni, vselej je le malo zdatna. Delajmo vsak po svojem stanu in poklicu, delajmo za sebe in za narod, po zlatem nauku našega nebeškega učitelja: Ljubi bližnjega, kakor samega sebe!

Postopajmo po teh zlatih vodilih v novem letu. Ni dvombe, da bi se nam potem dobro ne godilo. — Nočemo prerokovati o novem letu — vsaj tudi ne moremo — nočemo ugibati, kaj nam prinese 1889. leto — niti dobrot se nočemo od njega preveč trdno nadjati, ker drug pregovor, da to, kar sledi, je le malokdaj boljše od prejšnjega, obdržal je v mnogih slučajih svojo veljavo.

Vendar dobri ljudje v resnih trenutkih vedno svojega bližnjega tolažijo, vedno mu pri posebnih

Podlistek.

Božič pri Belokranjcih.

*Božič, božič bata
Na oboja vrata,
Nosi kitu zlata,
Da pozlati vrata
In oboja poboja.*

Že nekoliko časa pred sv. dnevom navdaja veselje in radost srca tega národa. Veselo pevanje — národnih pesnij — se razlega povsod. A ne zavoljo dobrega živeža tega dne, temveč zavoljo svetega dne, rojstva našega Gospoda Izveličarja. V adventu prejmo zakrament sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, da s čistejšim srcem obhajajo zaželeni praznik. Na badnjak — dan pred božičem — vstane že zgodaj vsa družina in jame pohištvo in živino staviti v najlepši red. Gospodinja zamesi velik hleb iz najbolje moke, katerega tako ovenča — s ptički, rožicami, venci in podobo jaslic, ki so iz testa narejeni, — da ga je lepota videti; imenujejo ga božičnik. Zra-

ven zamesi malo manjši in ne tako ozaljšan hleb — novoletnico, katero shranijo do novega leta. Pri kosilu (zajutru) načne jo gospodar, napravši križ z nožem na spodnji strani. Razun tega speče še mnogo drugega kruha in gubanic ali povitic (povalnic).

Božičnik načne gospodar — semtertje gospodinja —, toda še le na dan sv. treh kraljev ter ga dá tudi živini pokusiti. Ovenčavo njegovo pa shrani za krave, da se pri porodu ložje otelé. Razume se, da hlebci in štručke, ozalšani z venci in ptičicami ne izostanejo. Navadno tudi tega dne koljejo, da imajo, razun družega mnogovrstnega mesá, tudi sveže meso, in sicer tako zvanega „pugla“ t. j. mlad prašiček.

Proti večeru oglasé se zvonovi in dolgo časa oznanujejo potrkovaje veseli prihodnji dan. Po nekaterih vaseh hodijo mladenči z blagoslovljeno vodo po polji in škropé puste njive, da bi obilno, bogato žetev rodile. Na vrata živinskega hleva obesijo razpelo, napravljeno iz blagoslovljenega lesa. To razpelo ima vse hudo od domače živine

prilikah srečo voščijo. To lepo šego imajo vsi narodi, osobito dobri Slovenci. Tako pa tudi „Dol. Novice“ svojim čitateljem in naročnikom voščijo kljubu temni prihodnosti „veselo novo leto“, obetajoč danes z nova, da bodo tudi v novem letu s slehernim listom prinašale v svoji majhni torbi obilo naukov, nasvetov in raznovrstnih novic. Da ste nam vsi zdravi!

Gospodarske stvari.

Skrb za kmeta.

Nam Slovincem je posebno dolžnost, skrbeti za našega kmeta. Da se oziramo na vse stanove, je lepo; a da skrbimo za kmeta, to terja hvaležnost. Črna nehvaležnost bila bi namreč v naših srcih, ako bi pozabili kmeta slovenskega. On je rešil slovensko narodnost, on je bil edini, ki je ostal Slovenec, kakor so bili njegovi dedi pred sto in tisoč leti. Vsi drugi stanovi so bili namreč svojo slovensko suktnjo slekli in opustili svojo lepo materinščino; ne tako naš kmet. Ko so pred 40. leti in potem v letih 1860—1870 in še naprej klicali ga na dan, na volišče, bil je ravno on skoro edini še, ki je očitno, pri volitvah namreč obstal, da je Slovenec. Zato morajo slovenski domoljubi poleg skrbi za razširjevanje slovensčine v urade, šole in sploh v javno življenje prevzeti še skrb za kmeta. — Bati se je namreč, da bomo Slovenci (kakor tudi drugi narodi) prišli ob svoj stan kmetov; da kmetov, trdnih kmetov ne bo več; da bodo iz trdnih kmetov postali le kmetijski najemniki, kmetijski delavci, kmetijski postopači in berači.

odvrčati. Temna noč razprostire svoje črno krilo po zemlji. Družina se zbere v hiši ter skupno moli angeljsko pozdravljenje in rožni venec. Potem kadé oče vse poslopje; pred njimi veselo skaklja brhki sinko noseč ključke, s katerimi odpira posamezna vrata.

Resnično se čudimo oziraje se po sobi. Na desno in levo vse je ovenčano z mnogovrstnimi popirnatimi vencami. V kotu stojé mične jaslice, razsvetljene z mnogimi lučicami. Na stropu pa migljajo pozlačeni orehi, rudeča jabolka in mnogo družih lepotij. Okoli mize se vsedejo k večerji, ki obstoji v kruhu in vinu. Tu se vidijo najlepše navade našega prostega ljudstva, najlepše proste zdravice doné človeku na uho. Na to mati opozori otročiče in družino na navado nocojšnjega večera, ki jo je podedovala po svojih roditeljih, in jih opominja, da jo tudi oni dopolnujejo po njenej smrti in da bodo prihodnjega dne vselej s čisto dušo deležni. Po večerji postavijo na mizo božičnik, novoletnico, mošnjček, jarem in raznega

Kako neki? Poslušajte. Poslušajte. Dokler je bil kmet, pred 1848. letom, podložen graščaku, ni smel svojega grunta brez graščakovega privoljenja oddati po svoji volji; v podedovanje, razkosovanje in prodajanje, v vse to je moral grof privoliti. Pa tudi po odpravljanji tlake tega leta so bili še 20 let posebne postave, kako je smel kmet grunt dedičem izročiti, kako prodati ali razkosati. Leta 1868 je pa postava dovolila, da sme kmet grunt podeliti skoro komur hoče, sme ga tudi na drobne kosce prodati. Tako je prišlo, da je kmet zapustil sinu zelo zadolžen grunt, ko je bil prevelike dote drugim otrokom določil; ali grunt že prej zadolžil; ta svoboda je storila, da so se kmetije silno zadolžile. Da je nov posestnik dolgove poplačal, prodajal je kos za kosom od svoje kmetije. Kjer je bil popred en posestnik na gruntu, jih je zdaj po deset in več. Zavaljo tega so se začeli v državnem zboru zopet posvetovati, kako bi se kmetu v tej zadevi zopet pomagalo. Najboljše bi bilo seveda to, da bi se to mesarjenje kmetijskih posestev kar prepovedalo. Ali do tega prepričanja še niso prišli niti pri vladi niti v državnem zboru. Nekaj malega so pa vendar ukrenili, kar tudi hvaležno pripoznamo. Sklenili so postaviti, po kateri se ne bode dopuščalo razkosovanje zemljišča, ako posestnik umrje brez postavne poslednje volje, in ako sploh ničesar ni ukrenil o svojem posestvu, dokler je živel.

V poslednjem slučaju določuje postava posestvo prvorojenemu sinu ali prvorojeni hčeri, kateri mora izplačati ostalim bratom in sestram postavni del na podlagi cenjenega posestva in sicer le v razmerji, da dobi on tretjino kot poboljšek za bodoče gospodarstvo. Ako se na primer ceni kmet-

žita in še mnogo družega, meneč, da so te stvari, ki so ta večer na mizi, blagoslovljene od novorojenega deteta Jezusčeka, in da so za razne bolezni najbolji pripomočki. Kmalo po tem združijo se mladeniči, možje še trdne postave, žene in dekleta in gredó k polnočnici, vso pot prepevaje pesmi o novorojenem detetu. Stareji in otroci pa doma varujejo. Prihodnji dan — na božič, — udeleži se vsak še dveh sv. maš. Ob 11. uri se zberó doma in se vsedejo k pojedini. Tako obilo jedil se prinese na mizo, da imajo še za prihodnji dan dosta jesti. Ko si še s sladko kapljico — s suhim vinom t. j. vino, ki je popolnoma natorno — žejo potolažijo, izpojó čuda veliko narodnih pesnij, ki se tako milo glasé, da se človeku srce od veselja topi. Potem so na vrsti razne zdravice, se vé, da gospodarju in gospodinji se prvo nazdravi. Naposled molijo Boga, da bi jih še dosta let v trdnem zdravju, obili sreči in popolni zadovoljnosti ohranil, in tako končajo božično veselje.

Pirc Krasinski.